

Klaasist loomaaed

KLAASIST LOOMAAED

kahe vaatuses

Autor **Tennessee Williams**

Tõlkija **Jaak Rähesoo**

Lavastaja **Maria Peterson** (Theatrum)

Kunstnik **Lilja Blumenfeld**

Valguskunstnik **Emil Kallas** (Tallinna Linnateater)

Helilooja **Tõnis Leemets**

Osades

LAURA _____ **Maria Ehrenberg**

TOM _____ **Mirko Rajas**

AMANDA _____ **Liina Olmaru** (külalisena)

JIM _____ **Hardi Möller**

Tutvu ka lisamaterjalidega (näidendi märksõnastik, loovkirjutamise harjutused) meie kodulehel:
eestinoorsooteater.ee/et/klaasist-loomaaed

Esietendus 21. aprillil 2023 väikeses saalis.

Tennessee Williamsi „Klaasist loomaaed“

Tennessee Williams (1911–1983) on üks silmapaistvamaid USA näitekirjanikke. 1944. aastal ilmunud poeetiline ja sümboliterohke näidend „Klaasist loomaaed“ on üks kirjaniku varasemaid näidendeid, mis tõi talle laiema edu ja tuntuse. Tema teoste hulka kuuluvad veel näiteks „Tramm nimega iha“, „Kass tulisel plekk-katusel“ ja „Iguaani öö“. Samuti on tema sulest ilmunud luulet, proosat ja esseistikat. Muuhulgas puudutavad Williamsi teosed sageli niisuguseid teemasid nagu ühiskondlik toimetulek, peresuhted ja vaimne tervis, mida suuresti käsitleb ka „Klaasist loomaaed“.

Autobiograafiliste sugemetega „Klaasist loomaaed“ hargneb lahti 1937. aastal suure depressiooni ajal ühes vaeses perekonnas, kuhu kuuluvad ema ja tema kaks täiskasvanud last. Isa on pere juurest lahkunud. Selles loos pole kangelasi, on vaid kolm haavatavat tegelast – Amanda, Tom ja Laura – ning üks väga oodatud külaline Jim. Näeme lugu läbi perepoja Tom Wingfieldi silmade, kes on näidendis jutustaja rollis ja kelle mälupeildid meie ees lahti rulluvad. Tennessee Williams annab hääle habrastele tegelastele, püüdes neid mõista ja esindada, püüdes mõtestada nende jõudu, sitkust ja sisemist vastupanu.

Intervjuu lavastaja Maria Petersoniga

usutlesid näitlejad Maria Ehrenberg ja Hardi Möller

Minu jaoks on see imeilus polüfooniline näidend haprusest ja õrnusest, mis on inimeseks olemise ilusaim tahk. Sellest, kuidas märgata ja hoida seda endas ning kaitsta teistes.

Veel tänapäevalgi meenutab „Klaasist loomaaed” meile, et me võiksime õppida päriselt aktsepteerima inimeste unistusi ja sisemisi vajadusi, pakkuda õhku ja tuge neile, kel seda rohkem tarvis.

Tunnete sind lavastajana eelkõige Theatrumis tehtud lavastuste järgi ja ka „Klaasist loomaaia” saamisprotsessi on kaasatud inimesi, kellega oled varem just Theatrumis töötanud. Kuidas tekkis mõte tuua Tennessee Williamsi „Klaasist loomaaed” välja just Eesti Noorsooteatris?

Mõte tekkiski Noorsooteatri väikeses saalis, kui vaatasin „Sineli” esietendust. Mirko Rajas oli teinud ettepaneku tulla Noorsooteatrisse lavastama ja olin just materjali otsingutel. Vaatasin saali ja järsku tekkis tunne, et „Klaasist loomaaed” sobiks sinna nagu valatult.

Minu jaoks on üldse hästi oluline ruum, see, kus lavastus välja tuleb. Mõnikord juhtub, et mulle meeldib mõni tekst, aga kui ma ei näe, et see sobiks Theatrumi või muusse tuttavasse saali, siis jätan lavastuse parem tegemata. Mulle tundub, et igal ruumil on oma püsiatmosfäär,

mida on väga raske muuta. See atmosfäär hakkab alati kaasa mängima – ükskõik, mis lavastus sellesse asetada. Niisiis poleks ma „Klaasist loomaaeda” praegu ilmselt lavastanud kusagil mujal peale Noorsooteatri.

Veel on minu jaoks oluline, et oleks just nimelt selle teksti ja lavastuse jaoks sobivad näitlejaid. Nii et muidugi mõjutas valikut lavastada Noorsooteatris ka trupp. Ka ülejäänud meeskonnaliikmed valin suuresti lähtuvalt materjalist – selle järgi, kes võiks minu arvates teemat kõige paremini mõista ja tervikule midagi juurde anda.

„Klaasist loomaai” tegelastest õhkuv haprus ja ärevus mõjuvad tänapäeval pigem haruldasena või märkad sa neid ka enda ümber, näiteks noortega töötades?

Märkan neid igal sammul, enda ümber ja enda sees. Inimene ongi väga habras olend. Kui mõni mõjub mitte-

haprana, siis kahtlustan, et ta on veel eriti habras. (Naerab.)

Ärevus on omaette teema. Mingi tasandini on seegi normaalne nähtus, mis on mõeldud meid ohuolukordades kaitsma. Aga tänapäeva ülestimuleeritud keskkonnas tuleb seda ette varasemast sagedamini. Inimene reageerib ju meeltega keskkonnale ja impulsse on praegu tohtul määral: mürafoon, visuaalne info, agressiivsus. Inimeselt nõutakse üha enam ja ma arvan, et sellega seoses on nii noorte kui ka vanemate inimeste seas kasvanud ärevus, mis ei tulene tingimata otsesest ohuolukorrast. Näen seda väga-väga palju.

Mulle paistab, et ärevust põhjustab inimestes ka see, kui nende unistustele seatakse liiga selged raamid, piirid. Ikka veel pole ühiskonnast kadunud vajadus kõiki kindla malli järgi vormida. Juba alates lapsepõlvest. Kooli ülitihed

Õppekava kuulub täitmiseks kõigile. Tasapisi püütakse küll läheneda individuaalsemalt, aga veel on palju arenguruumi. Me võiksime päriselt õppida aktsepteerima inimeste unistusi, erinevusi ja sisemisi vajadusi, pakkuda õhku ja tuge neile, kes seda rohkem vajaksid.

Kas sinu kogemuse põhjal võiks loominguga tegelemine ärevust leevendada?

Kindlasti, sest tegelikult põhinevad ju paljud teraapiavormid – näiteks mänguteraapia, kunstiteraapia, muusikateraapia – mängul ja kunstil. Järelkult on neis teraapilisi elemente.

Näidendis eristub Wingfieldide hapruse taustal selgelt Jimi tegelase edasipüüdlikkus ja eesmärgipärasus. Kumb praeguses ühiskonnas domineerib?

On näha, et oleme ühiskonnana natuke muutunud võrreldes umbes saja aasta taguse ajaga, kuhu asetub näidendi sündmustik. Näiteks ei pea keegi imelikuks seda, kui inimene, olgu ta naine või mees, elab üksi. Ometi on säilinud hingeline igatsus kaaslase järele, kes sind mõistab – hingesugulase järele.

Jimi edasipüüdlikkus on ilmselt kutsumuse küsimus. Küllap ongi inimesel, kes valib välistele vormidele orienteeritud raja, kutsumus teha midagi tootmisele ja edule orienteeritud, viia ühiskonda edasi majanduslikus, materiaalses mõttes. Iseenesest pole selles sugugi midagi halba. Vastupidi. Jama tekib siis, kui inimene tegutseb oma kutsumuse vastu.

Õnneks on meil siin maailmas kuidagi juhuslikult – tegelikult ilmselt mitte juhuslikult – kutsumused üsna konkreetselt ära jagunenud. Inimesed eelistavad eri suundi. Ei ole nii, et tahame kõik sünnist saati saada arstiks. Samal ajal valitseb ka praeguses ühiskonnas selline suhtumine, et kutsumus tegeleda kunstiga on otsekui kõigest hobi, mitte päris kutsumus või töö: „Luuletad küll, aga kus sa siis töötad?“ Tegelikult on see sama reaalne kutsumus nagu näiteks meditsiin.

Mida sümboliseerib sinu jaoks Laura klaasist loomaaed?

See sümboliseeribki hinge, inimese haprust, iseloomu, siseilma. Arvan, et see on meil kõigil niisugune, olgu too klaas nii karastatud kui tahes. Mõni puruneb nõrgema, teine tugevama löögi peale. Purunemishust pole ikka pääsu.

Aeg armastada napp on

Tennessee Williams

Aeg armastada napp on.
Valgus kaob.
Eks õrnad asjad
ikka kappi laod
ja selga paned
pigem karmi koe.
Vaikuses, mis tuttav,
hämär, soe,
sind juukseid korda seadmas
olen näinud.
Ma võinuks,
ent sind puutuda ei täinud.
Ja võiksin,
ent ei murra vaikust ma.
(Ka sosin
mõjuks praegu kriiskena.)
Aeg möödub, tahtes jääda –
ent ei jää.
On jäänud vähe.
Vaid üks öö. Üks päev...

Roosidest

Tennessee Williams

Roos lummab iga tarka naist ja meest.
Sofismiloori kisub silme eest
ning hingest vana sopa uhub sul
vihmavärske mäletustetulv.

Kasvagu roos aiamaal või vabalt,
ta on kui selge lapsepilk, mis rabab.
Ei riku teda taid, ei leinavaev –
roos on kui helge, kaduv lapsenaer.

Taevalik rohi

Tennessee Williams

Mu jalg sammus taevase rohu sees
terve päeva, selge laotus mu ees.
Mu jalg sammus taevase rohu sees
terve öö, möödus tähti üksilduses.
Pärast kutsus mu jalgu hoopis maapind,
ja kisendas ema, kui sünnitas mind.
Sammun kiirelt ja kaugele nüüd maisel teel,
taevast rohtu ent igatseb jalg ikka veel.

Harjutus

koostas biblioterapeut Berit Kaschan (Biblionaut)

Näidendi tegelasel Laural on keeruline argipäevas oma tundlikkusega toime tulla – maailm on tema jaoks liiga vali. Ainus paik, kus Laura end täiesti turvaliselt tunneb, on oma klaasist loomaia seltsis, hoolitsedes olendite eest, kes on sama haprad kui ta ise. Ometi on need olendid täiesti erakordsed – kui neile valgus peale paistab, on neist igauks omal moel lummas.

Tundlikkus on anne. Tundlikkus on abivahend. Tundlikkus on ressurss. Oma tundlikkust saab õppida tundma, et kasutada seda elus endale sobivaimal moel.

Järgnev lihtne kirjutamisharjutus annab sulle võimaluse saada kontakti oma tundlikkusega läbi erinevate meelte. Avasta huviga, kuidas sinu tundlikkus end täna sulle ilmutab ja pane see julgesti kirja. Kui teed harjutust eri päevadel, võib tulemus tulla täiesti erinev.

Püüa kujutada ette, kuidas sinu tundlikkus kõlab, lõhnab, maitseb, välja näeb ja katsudes tunduda võiks. Püüa keskenduda sellele, missugune see emotsioon ise on, mitte niivõrd sellele, kuidas ta sind käituma või tundma paneb.

Rida 1 – nimeta emotsioon ja sellega seostuv värv
Rida 2 – mis häält see emotsioon teeb?
Rida 3 – kuidas lõhnab?
Rida 4 – mille moodi maitseb?
Rida 5 – missugune välja näeb?
Rida 6 – kuidas see puudutades tundub?

Selle harjutuse kaudu saad avastada ka kõiki teisi nähtuseid ja tundeid.
Võid ka mõelda: kas sinu tundlikkus vajab mõnd tunnet/omadust tasakaaluks?

Mis see võiks olla? On see turvatunne, elurõõm või hoopis midagi kolmandat?
Kirjuta ka see tunne eri meelte kaudu lahti. Siis vaata mõlemat oma väikest kirjatööd ja tee vabas vormis kokkuvõte: mida sa neid lugedes märkad? Mida sa tunnend? Kas miski üllatab sind? Kui jah, siis mis?

Mõnusat avastamist ja üha paremat (enese)tundmist!

Näite ja veel harjutusi leiad meie kodulehelt: noorsooteater.ee.

TEATRI-IMED JÄTKUVAD NUKUTEATRIMUUSEUMIS!
**Nukuteatrimuuseumis avaneb muinasjutuline teatrimaailm
täis huvitavaid lugusid ja arendavaid tegevusi.**

Muuseumis saad kogeda, kuidas materjalist saab teatri väljendusvahend, proovida eri liiki nukke elama panna, rännata ringi teatriajaloos, katsetada, mis juhtub maski või varjusirmi taha minnes, tutvuda teatriametitega.

Lisaks toimuvad muuseumis:
etendused,
töötoad,
kohtumised näitlejatega,
koolitunnid, sünnipäevapeod
ja veel palju loomingulist
ning põnevat!

noorsooteater.ee/muuseum

**Sama päeva
teatripiletiga
muuseumikülastus
soodsam!**

**EESTI NOORSOOTEATRI
TERVISE EEST HOOLITSEB
REVAL-SPORT!**

Peresõbralik vee- ja
saunakeskus otse
südalinnas.

Aia 20, Tallinn
tel 641 2068
revalsport.ee

**SOODUSHINNAGA PARKIMINE
EESTI NOORSOOTEATRI
KÜLASTAJATELE**

Eesti Noorsooteatri koostööpartner, parkimiskorraldaja Ühisteenused pakub soodushinnaga parkimisteenust valveta Rannamäe tee 5 parklas kõikidel nädalapäevadel. Fikseeritud tasu 3 tunni eest on 2 eurot. Soodushinnaga teenuse aktiveerimiseks saada sõnum sisuga: auto number, tühik, ENTEATER (näide: I23ABC ENTEATER) numbrile 1902. 3 tunni täitumisel jätkub teenus tavatariifi alusel: 30 minuti maksumus on 1.25 €. Parkimisteenuse lõpetamiseks helista numbril 1903.

LAVASTUSE VALMIMISE TEHNILINE MEESKOND

Lavastusala juhataja Anni Rajas
Tehniline juht Revo Koplus
Etendusteenistuse juht Airike Vipp
Etenduse juht ja rekvisiitor Elise Holter
Lavameister Tanel Riik
Helitehnik Mait Visnapuu
Valgustehnik Targo Miilimaa
Kostümeerija Kristel Hansen
Grimeerija Lauraliis Pihu
Dekoratsioonid valmistasid Mihkel Niinemets,
Andres Josing, Krista Norden
Butafooria Madli Liiva, Annika Aedma,
Evelin Vassar, Margus Tamme
Rätsepmeistrid Ursula Goldstein, Tiiu Peterson,
Inge Vagiström, Urve Lerman, Marvi Idol
Varustaja Riho Tammert
Kava koostas Eda Ahi
Kava kujundas Helmi-Elfriede Arrak
Fotod: Indrek Rammus
Luuletuste tõlked: Eda Ahi

Teater tänab: Berit Kaschan

EESTI NOORSOOTEATER

teatrijuht Joonas Tartu / kunstiline juht Mirko Rajas
peakunstnik Rosita Raud / etendusteenistuse juht Airike Vipp
turundusjuht Piia-Berta Piir-Kuusmik / kommunikatsioonijuht Helena Läks
muuseumi juhataja Iiti Niinemets / lavastusala juhataja Anni Rajas
tehniline juht Revo Koplus / teenindusjuht Anna Leiner
haldusjuht Ahto Paju / festivali juht Leino Rei
IT- ja multimeediaspetsialist Indrek Rammus
büroo- ja personalijuht Helika Nõmm / pearaamatupidaja
Nele Brandmeister / raamatupidaja Annika Visnapuu
kirjandustoimetajad Eda Ahi, Kati Kuusemets
disainer Helmi-Elfriede Arrak / näitlejad Maria Ehrenberg, Mait Joorits,
Anti Kobin, Laura Kukkk, Helle Laas, Getter Meresmaa, Jevgeni Moissejenko,
Mart Müürisepp, Laura Nõlvak, Katri Pekri, Steffi Pähn, Andres Roosileht,
Karl Sakrits, Kaisa Selde, Doris Tislar, Tiina Tõnis, Taavi Tõnisson,
Joosep Uus, Risto Vaidla, Hardi Möller / grimeerijad Triin Klaas,
Lauraliis Pihu / etenduse juhid ja rekvisiitorid Elise Holter, Liisi Tegelman,
Reet Loderaud / valgusala juhataja Madis Kirkmann / valgustehnikud
Targo Miilimaa, Triin Rahn / video- ja heliosakonna juhataja Mait Visnapuu
video- ja helitehnikud Aigar Vals, Mikk Mengel / Video-, valgus- ja
helitehnik Erik Pello / vanemkostümeerija Kristel Hansen
kostümeerija Tiina Salmus / pealavameister Janek Saareli
lavameistrid Mikk-Artur Ostrov, Oliver Puju, Roger Teppo, Steffi Viita,
Tanel Riik / nukumeistrid Annika Aedma, Evelin Vassar
butafoor-dekoraator Madli Liiva / dekoraator Krista Norden
dekoratsioonimeistrid Andres Josing, Mihkel Niinemets
rätsepmeistrid Ursula Goldstein, Tiiu Peterson / nukumehaanik
Margus Tamme / rekvisiitor-varustaja Riho Tammert
müügijuht Anneli Albert / müügiadministraatorid Anne-Mai Arust,
Karmen Mägi, Liisa-Lii Tamme, Liisa Tammert / kohvikuteenindajad
Mari Akkermann, Heidi-Lii Käerner, Johanna-Mia Saar, Triinu Saaremägi,
Marta Leena Sildvee / muuseumikuraator Gerli Mägi
muuseumijuhendajad Laura Linna, Liisa Luhakivi, Karmen-Eliise Kiidron
vanempiletöör Jane Kütson / publikuteenindajad Viia Mänd, Eha Simson,
Edith Horm, Signe Kamp, Madli Rätšnik, Tiia Sander, Tiina Türnpuu,
Helle Veskimägi, Rebecca Rätšnik, Elizabeth Teng, Elis Listra, Hiie Kalaus,
Viivi Palm, Elle Himma, Luisa Susanna Kütson, Caroline Murumägi,
Marge Saarik, Meeri Elisabeth Paltmann, Tiina Kuningas, Minna Viinalass
puhastusteenindajad Illar Kask, Ilona Avdejeva, Kif Tamme,
Svetlana Fortõgina, Tiiu Metsalo

KULTUURIMINISTEERIUM

EESTI KULTUURKAPITAL

PILETILEVI

Ecoprint

SALVEST

Nordic Hotel Forum

ECKERÖLINE

partner ✪

Dr. Hauschka

ÜHISTEENUSED

TallinnCard

CLUB ONE

